

מבדק 2 - ברכת העץ, האדמה ושהכל

*מיועד לכיתות ד-ח לפי התוכנית החדשה- תוכנית מעבר תשפ"ו.

רציונל

"..בודאי צריך היה להתבונן בהאפשרויות לסדר, אשר בכל הכיתות של התלמידים..ילמדו דינים והלכות הצריכות בחיים היום-יומיים. כיוון שסוף סוף זהו כל האדם.. **וכדי לחזק לימוד הנזכר לעיל כדאי לערוך בחינות** במיוחד בדינים הצריכים ואל בינתם אשען" (מתוך אג"ק כרך י' עמ' קכא) כדי להטמיע את ההלכות, יצרנו מבדקים קצרים על היקף צר של חומר במטרה להגביר את הסיכוי להצליח וליצור מוטיבציה ללימוד. לשק"ד המורה האם לערוך בנוסף גם מבחן מסכם על היקף רחב יותר של חומר, (ניתן לערוך שאלון מתאים משאלות נבחרות מהמבדקים הקצרים) לפניכם מבדק קצר לאחר לימוד פרק יא- ברכות 'העץ', 'האדמה' ו'שהכל'. מומלץ לעיין במבדק לפני הוראת היחידות. הוא יסייע לכם בתהליך ההוראה כאשר המורה רואה את פעילות ההערכה הוא יכול לדייק את הוראה.

שאלה 1

חברו בין המאכל לברכתו

המאכל	הברכה
• תפוח <u>העץ</u> • עגבניה <u>האדמה</u> • גלידה <u>שהכל</u> • בשר <u>שהכל</u> • פטריות <u>שהכל</u> • ביצים <u>שהכל</u> • אנוס <u>האדמה</u>	- העץ - האדמה - שהכל

שאלה 2

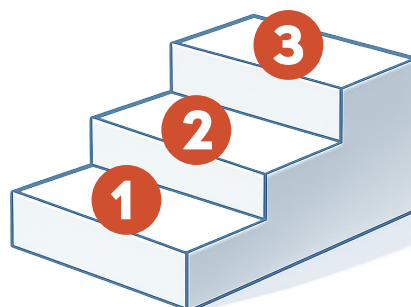
כאשר הברכה היא לכמה סוגי מאכלים היא כללית יותר והדרגה שלה נמוכה יותר מברכה שמיוחדת לסוג מאכל אחד.

א. סדרו את הברכות במדרגות הברכות- חברו בין כל ברכה למדרגה המתאימה לה. במדרגה התחתונה - הברכה הכללית יותר ובמדרגה העליונה - ברכה היותר מיוחדת למאכל:

2. בורא פרי האדמה

1. שהכל נהיה בדברו

3. בורא פרי העץ

ב. מהי הברכה שמיקמתם במדרגה הנמוכה ביותר? הסבירו מדוע בחרתם למקם אותה שם.

הברכה היא ברכת שהכל, כיוון שהיא ברכה כללית ביותר - מיועדת להרבה מאכלים ולא מיוחדת לסוג אחד של מאכלים.

שאלה 3

באיזה מקרה מברכים על המאכל ברכה שאינה הברכה המיוחדת לו? בחרו את התשובות הנכונות:

א. בשום מקרה. תמיד מברכים על המאכל את הברכה המיוחדת לו.

ב. אם המאכל לא כל כך טרי.

ג. אם אוכלים אותו בדרך שמורידה מהאיכות שלו- למשל: רגילים לאכול

אותו מבושל ואוכלים אותו חי.

ד. אם אוכלים חלקים שהם לא עיקר הפרי כמו קליפה.

שאלה 4

א. לארוחת צהריים הגישו בבית משפחת לוי את המאכלים המצויירים כאן.

עוף עם תוספת לבחירה:
פירה או אורז

סלט של קישוא חי מגורד
עם רוטב, מחית חומוס

קינוח לבחירה: ליפתן פלחי
אפרסקים מבושלים

עזרו לבני המשפחה להבין את הברכות של הארוחה. השלימו את הטבלה:

המאכל	הברכה	ירד/לא ירד מדרגתו
עוף	שהכל	לא ירד
פירה	האדמה	לא ירד
קישוא מגורד חי	שהכל	ירד
מחית חומוס	שהכל	ירד
ליפתן פלחי אפרסקים	העץ	לא ירד

ב. בחרו במאכל אחד שירד מדרגתו, והשלימו את המשפטים:

המאכל שבחרתי: חומוס הברכה הרגילה שלו היא האדמה, הוא ירד מדרגתו כי לא ניכר שהוא חומוס.

המאכל שבחרתי: קישוא חי מגורד הברכה הרגילה שלו האדמה, הוא ירד מדרגתו כי זרכו להאכל מבושל.

ג. לאיזה מושג מתקשרת ההלכה?

- ☐ ברכה לבטלה
- ☒ דרך אכילתו
- ☐ ספק ברכות
- ☐ הפסק בברכה

ג. **שאלת בונים:** דוד אמר, שמחית תפוחי עץ ברכתה היא כמו הברכה של מחית חומוס. אחותו גילה אמרה שזה תלוי עד כמה המחית מרוסקת, והאם ניכר שזה תפוחי עץ. מי צודק. הסבירו מדוע.
גילה צודקת. במקרה שלא ניכר במחית שזה תפוח עץ, הדין הוא שברכתו שהכל.

שאלה 5

קראו את הסעיף על האורז

יד. ארז ודחן מבשלים, יש ספק בברכה הראשונה האם היא 'בורא מיני מזונות' או 'שהכל'. ולכן ירא שמים לא יאכלם אלא בתוך סעודת לחם ואם אוכלם שלא בסעודה, יברך עליהם 'שהכל' מספק. (סעיף יז)

מנהג חב"ד: רבים נוהגים לכתחלה לאכול ארז גם שלא בתוך הסעודה, בתנאי שיברך מזונות על מאכל אחר וכן שהכל על מאכל או משקה אחר [ועדיף שיברך גם 'האדמה' על ירק כלשהו] - שבמצב כזה יצא מידי ספק ויכול לאכול את הארז ללא חשש.

מנהג הספרדים (ועוד קהלות): מברכים על ארז 'מזונות' בתחלה, ו'בורא נפשות' בסוף. וסימנה אמ"ן - ארז מזונות נפשות.

